

Nastroje społeczne w listopadzie

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836

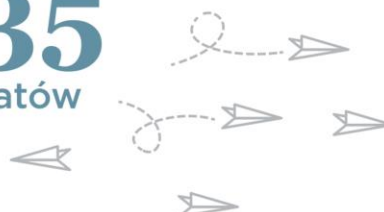
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735

komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600

ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000

respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

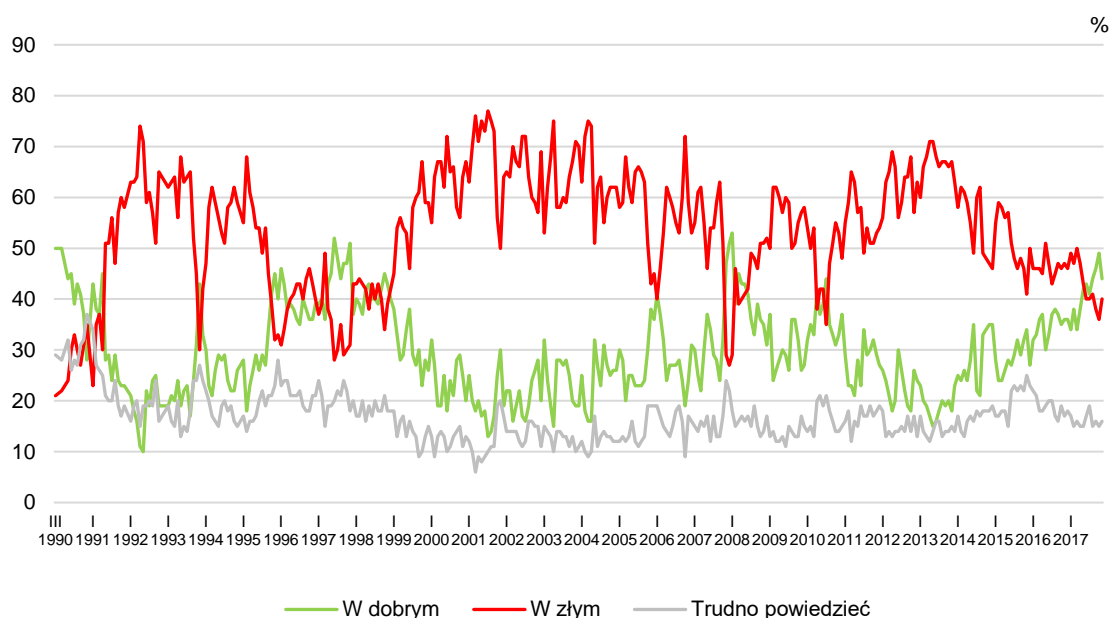
W listopadzie obserwujemy pogorszenie nastrojów społecznych¹. Ubyło pozytywnych ocen ogólnej sytuacji, spadły także oceny sytuacji politycznej i gospodarczej. Na podobnym poziomie jak w październiku utrzymują się notowania sytuacji materialnej i poziomu życia. Przewidywania na przyszłość są nieco mniej optymistyczne, niż przed miesiącem – zarówno w wymiarze ogólnym, jak i politycznym czy gospodarczym.

OCENY

W listopadzie o 5 punktów procentowych ubyło dobrych **ogólnych ocen sytuacji w kraju** (obecnie 44%), a jednocześnie o 4 punkty wzrósł odsetek ocen złych (40%). Oznacza to załamanie obserwowanego od lipca tego roku trendu wzrostowego, a zarazem powrót do wartości notowanych w sierpniu.

CBOS

RYS. 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (330) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 2–12 listopada 2017 roku na liczącej 1016 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

TABELA 1

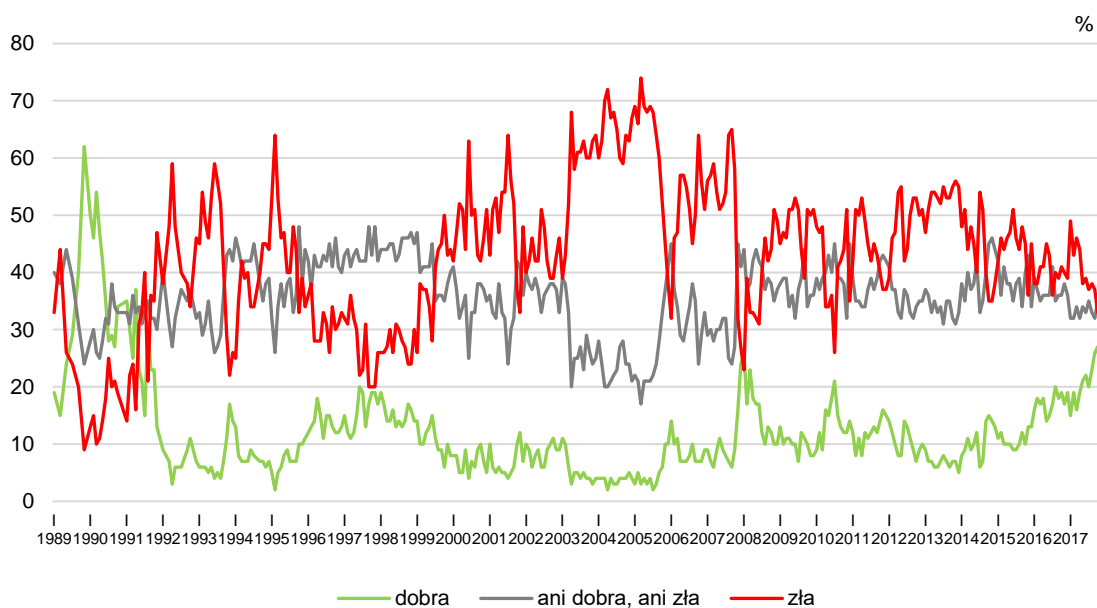
Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
W dobrym	36	36	34	38	34	38	42	43	41	44	46	49	44
W złym	47	46	49	47	50	47	43	40	40	41	38	36	40
Trudno powiedzieć	17	18	17	15	16	15	15	17	19	15	16	15	16

Kierunek rozwoju sytuacji w Polsce częściej dobrze oceniają mężczyźni (50% ocen pozytywnych) niż kobiety (39%). Z kolei złe oceny można relatywnie częściej zauważyć wśród mieszkańców miast oraz badanych posiadających wyższe wykształcenie (zob. tabelę aneksową 1). Opinie w tej kwestii wyraźnie różnicują deklarowane poglądy polityczne: ankieterzy o poglądach lewicowych i centrowych zdecydowanie częściej źle oceniają kierunek rozwoju sytuacji (odpowiednio 67% i 52%), niż respondenci deklarujący poglądy prawicowe (19%). Relatywnie często dobre oceny wyrażają także badani regularnie uczestniczący w praktykach religijnych (co najmniej 1-2 razy w miesiącu – 61%; zob. tabelę aneksową 1).

W porównaniu do października pogorszyły się także **oceny sytuacji politycznej** w Polsce. Obecnie za dobrą uznaje ją 22% badanych (spadek o 5 punktów procentowych), za złą – 36% (wzrost o 3 punkty), a 35% twierdzi, że jest ona przeciętna – ani dobra, ani zła (jak w ubiegłym miesiącu).

CBOS

RYS. 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce?
Czy jest ona:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

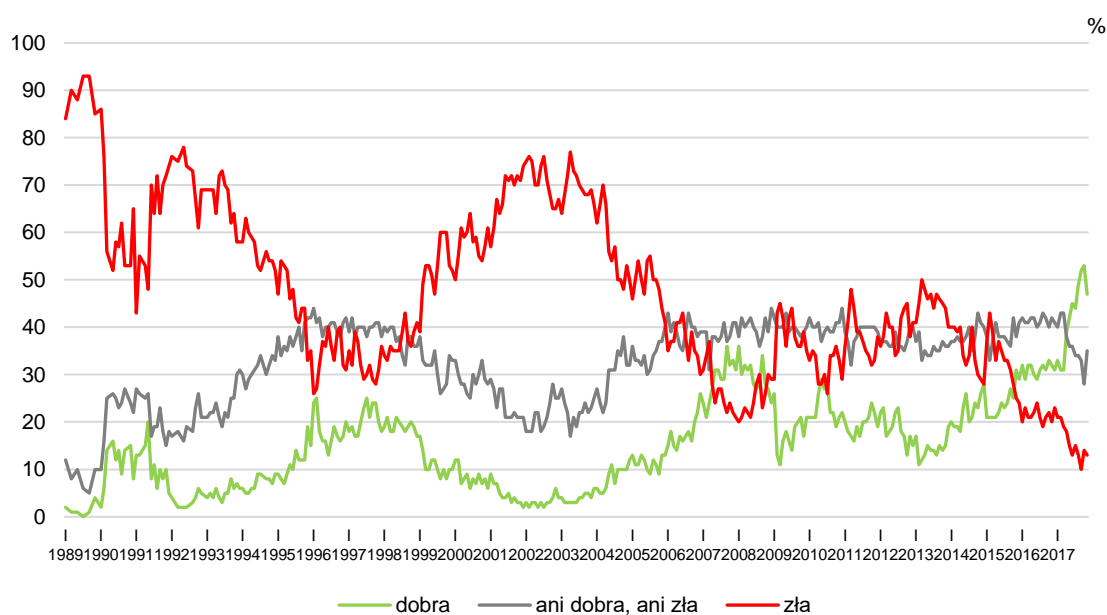
TABELA 2

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
– dobra	17	19	15	19	16	19	21	22	20	23	26	27	22
– ani dobra, ani zła	38	36	32	32	34	32	34	33	35	33	32	35	35
– zła	40	39	49	43	46	44	38	39	37	38	37	33	36
Trudno powiedzieć	5	6	4	5	5	5	7	6	8	6	5	5	7

Obserwujemy także dalszy spadek **ocen sytuacji gospodarczej**, chociaż wciąż pozostają one bardzo dobre. W porównaniu do października o 6 punktów procentowych (do 47%) spadł odsetek respondentów dobrze oceniających stan gospodarki, o 7 punktów wzrósł odsetek twierdzących, że jest ona przeciętna (do 35%). Odsetek badanych oceniających sytuację gospodarczą jako złą pozostaje na podobnym poziomie jak w październiku (13%).

W ocenach sytuacji politycznej i gospodarczej możemy zaobserwować podobne zróżnicowanie opinii w zależności od przynależności do grupy społeczno-demograficznej. Dobre opinie częściej wyrażają mężczyźni, osoby deklarujące prawicowe poglądy polityczne oraz badani biorący regularnie udział w praktykach religijnych (zob. tabele aneksowe 2 i 3). W przypadku sytuacji politycznej istotną zmienną okazuje się także miejsce zamieszkania – mieszkańcy największych miast częściej niż inni oceniają sytuację jako złą (56%). Z kolei ocena stanu gospodarki powiązana jest z oceną własnych warunków materialnych – badani, którzy uważają swoją sytuację za dobrą, częściej są też skłonni dobrze oceniać stan gospodarki krajowej (zob. tabelę aneksową 3).

RYS. 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

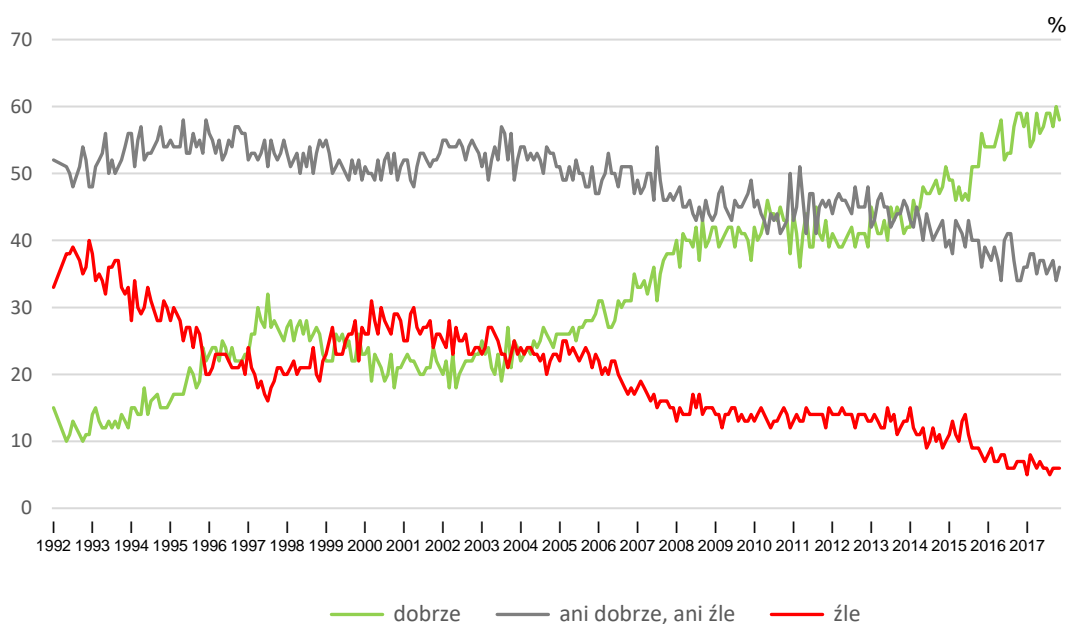
TABELA 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
– dobra	32	31	33	31	31	39	42	45	44	49	52	53	47
– ani dobra, ani zła	42	41	40	43	43	38	36	36	34	34	33	28	35
– zła	20	23	21	21	19	18	15	13	15	13	10	14	13
Trudno powiedzieć	6	5	6	6	7	5	7	6	7	5	5	5	5

Oceny **poziomu życia badanych i ich rodzin** pozostają podobne jak w ubiegłym miesiącu. Obecnie trzy piąte respondentów uznaje go za dobry (58%), a tylko co szesnasty (6%) wyraża niezadowolenie. Nieco ponad jedna trzecia badanych (36%, wzrost o 2 punkty procentowe w stosunku do października) uważa, że jest on przeciętny (zob. tabelę aneksową 4).

CBOS

RYS. 4. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 4

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
– dobrze	59	57	59	54	55	59	56	57	59	59	57	60	58
– ani dobrze, ani źle	34	36	36	38	38	35	37	37	35	36	37	34	36
– źle	7	7	5	8	7	6	7	6	6	5	6	6	6

Nie zmieniły się także oceny **warunków materialnych gospodarstw domowych**. Ponad połowa badanych (55%) wyraża satysfakcję w tym względzie, 38% twierdzi, że ich warunki materialne są przeciętne (ani dobre, ani złe), natomiast 7% ogółu stanowią niezadowoleni ze swojej sytuacji finansowej.

Obydwa wskaźniki dotyczące sytuacji materialnej powiązane są z tymi samymi zmiennymi społeczno-demograficznymi. Swoją sytuację i warunki materialne częściej dobrze oceniają młodszy, niż starsi badani, a także respondenci lepiej wykształceni i uzyskujący wyższe dochody *per capita*.

CBOS

RYS. 5. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

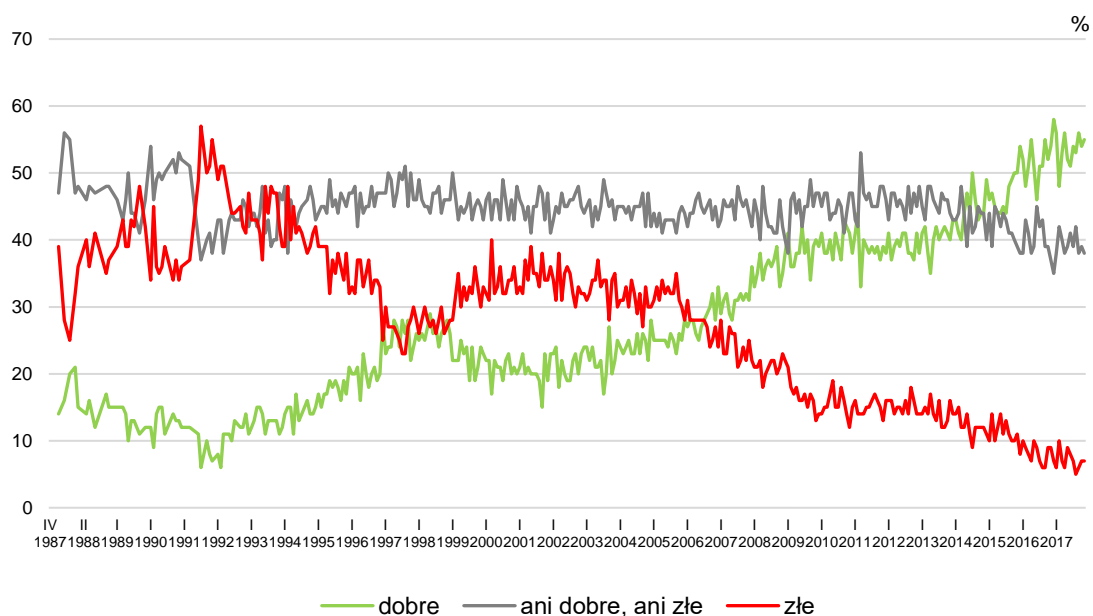

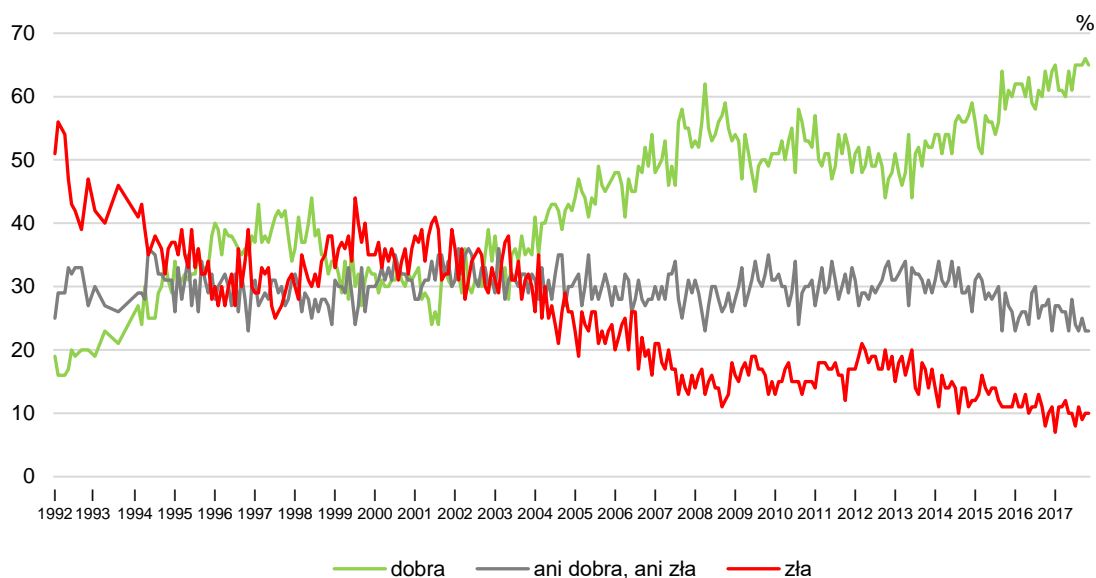
TABELA 5

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
– dobre	54	58	56	48	53	56	52	51	54	53	56	54	55
– ani dobre, ani złe	37	35	38	42	40	38	39	41	39	42	38	39	38
– złe	9	7	6	10	7	6	9	8	7	5	6	7	7

Oceny **sytuacji w zakładach pracy** od kilku miesięcy pozostają na zbliżonym poziomie. Obecnie dwie trzecie zatrudnionych (65%) uznaje ją za dobrą, 10% określa jako złą, a 23% – jako przeciętną (zob. tabelę aneksową 5).

CBOS

RYS. 6. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy?*
Czy jest ona:

* Odpowiedzi osób pracujących. Pominęto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

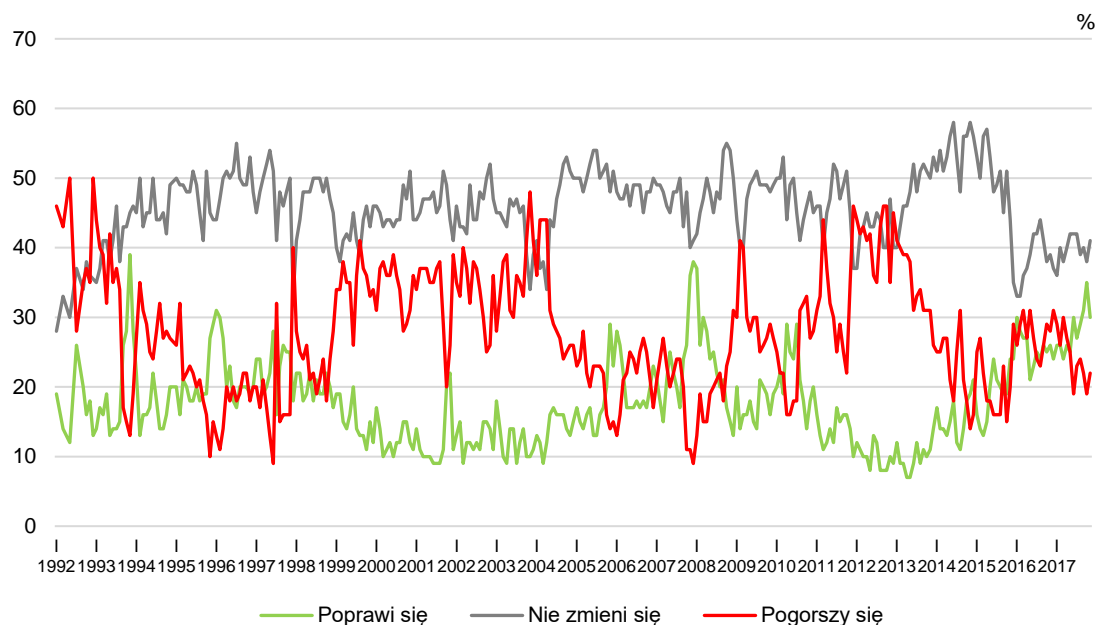
TABELA 6

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
N*	544	602	574	525	537	595	549	554	522	547	529	514	545
	w procentach												
– dobra	61	64	65	61	61	60	64	61	65	65	65	66	65
– ani dobra, ani zła	28	23	27	27	26	26	23	28	24	23	25	23	23
– zła	10	11	7	11	11	12	10	10	8	11	9	10	10
Trudno powiedzieć	1	2	1	2	1	2	3	1	3	1	1	1	2

PRZEWIDYWANIA

Po wzroście optymizmu w ubiegłym miesiącu, w listopadzie spadł odsetek badanych przewidyujących, że w ciągu najbliższego roku **sytuacja w kraju** się poprawi (z 35% do 30%). Jednocześnie zwiększyły się grupy respondentów, którzy twierdzą, że pozostanie ona podobna (wzrost o 3 punkty procentowe, do 41%) oraz że się pogorszy (wzrost również o 3 punkty procentowe, do 22%) – zob. tabelę aneksową 6.

RYS. 7. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 7

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
Poprawi się	26	24	26	26	24	26	25	30	27	29	31	35	30
Nie zmieni się	39	37	36	40	38	40	42	42	42	39	40	38	41
Pogorszy się	28	31	29	26	30	27	25	19	23	24	22	19	22
Trudno powiedzieć	7	8	9	8	7	7	8	9	8	8	7	8	7

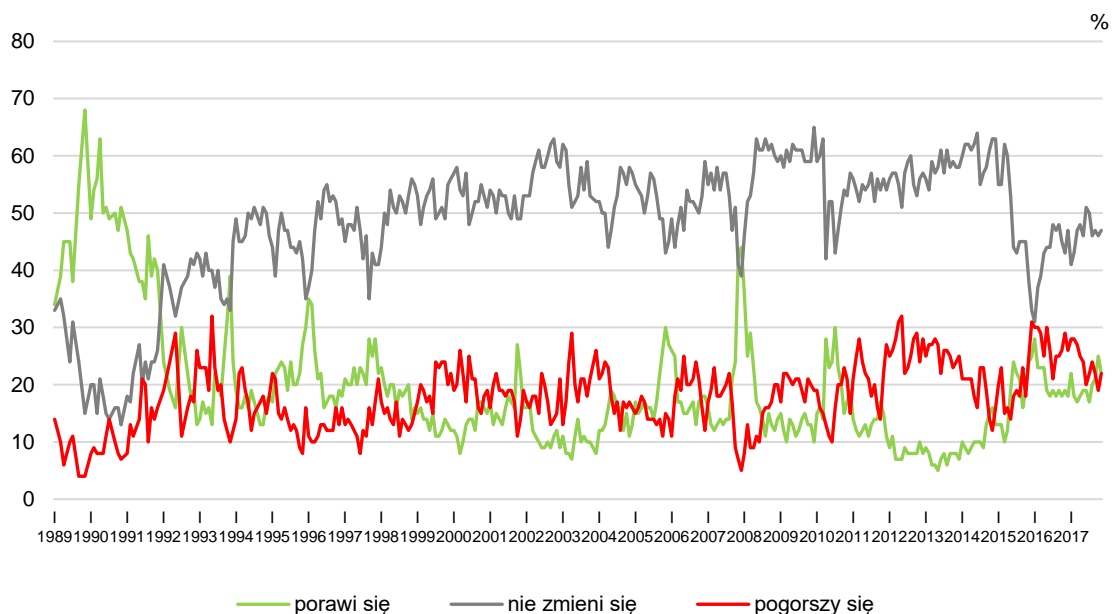
Pogorszyły się także przewidywania dotyczące **sytuacji politycznej w kraju**. Wprowadzie nadal najczęstsze jest przekonanie, że w najbliższym roku pozostanie ona niezmienną (47%), jednak w stosunku do poprzedniego miesiąca wzrósł odsetek respondentów sądzących, że sytuacja polityczna się pogorszy (z 19% do 22%), a zmniejszył tych, którzy przewidują jej poprawę (z 25% do 22%) – zob. tabelę aneksową 7.

TABELA 8

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
– poprawi się	19	18	22	18	17	18	19	19	17	20	21	25	22
– nie zmieni się	43	47	41	43	47	48	46	51	50	46	47	46	47
– pogorszy się	29	26	28	28	27	25	24	20	22	24	22	19	22
Trudno powiedzieć	9	9	9	11	9	10	11	10	11	10	10	10	9

CBOS

RYS. 8. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:

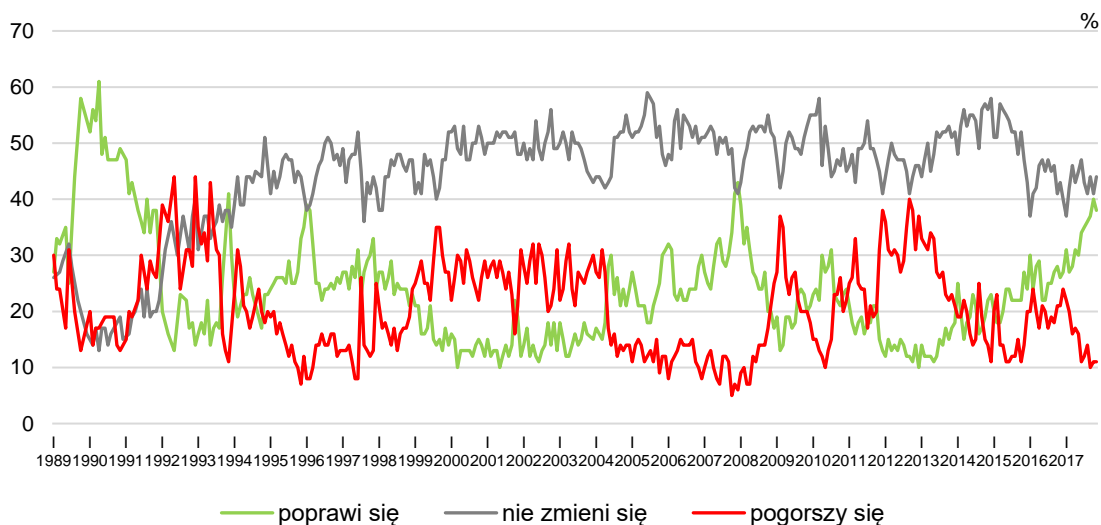

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Badani są także nieco bardziej pesymistycznie nastawieni w kwestii **sytuacji gospodarczej**. O 2 punkty procentowe (do 38%) zmalał odsetek prognozujących, że w ciągu roku sytuacja się poprawi, przy jednoczesnym wzroście przewidywań, że pozostanie ona bez zmian (o 3 punkty procentowe do 44%). Pogorszenia, podobnie jak przed miesiącem, obawia się co dziesiąty respondent (11%).

CBOS

RYS. 9. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

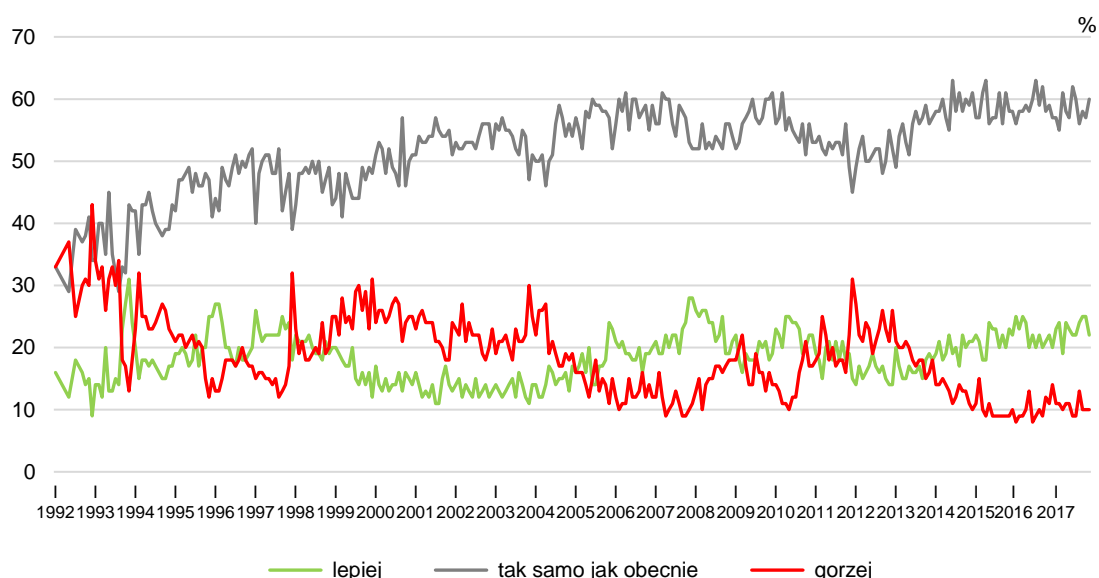
TABELA 9

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
– poprawi się	26	27	31	27	28	31	30	34	35	36	37	40	38
– nie zmieni się	43	40	37	42	46	43	45	47	43	41	44	41	44
– pogorszy się	21	24	22	20	16	17	16	11	12	14	10	11	11
Trudno powiedzieć	10	9	10	10	10	9	9	8	10	9	9	8	7

Pogorszyły się także przewidywania dotyczące **poziomu życia respondentów i ich rodzin**. O 3 punkty procentowe (do 22%) spadł odsetek badanych mających nadzieję na poprawę. Zdecydowana większość (60%) przewiduje, że za rok będzie im się żyło tak samo, jak obecnie, a co dziesiąty (10%) respondent obawia się obniżenia poziomu życia (zob. tabelę aneksową 9).

CBOS

RYS. 10. Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 10

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło :	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
– lepiej	22	20	23	24	19	24	23	22	22	24	25	25	22
– tak samo	59	57	57	55	61	58	57	62	60	56	58	57	60
– gorzej	11	14	11	11	10	11	11	9	9	13	10	10	10
Trudno powiedzieć	8	9	9	10	10	8	9	7	9	7	7	8	8

Po obserwowanej we wrześniu i październiku poprawie w niewielkim stopniu pogorszyły się także prognozy **warunków materialnych gospodarstw domowych**. Większość ankietowanych (70%, wzrost o 3 punkty procentowe) spodziewa się utrzymania swoich warunków życia na obecnym poziomie. Poprawy w tym względzie oczekuje niemal co czwarty respondent (22%, spadek o 2 punkty procentowe), a 8% obawia się pogorszenia.

CBOS

RYS. 11. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:

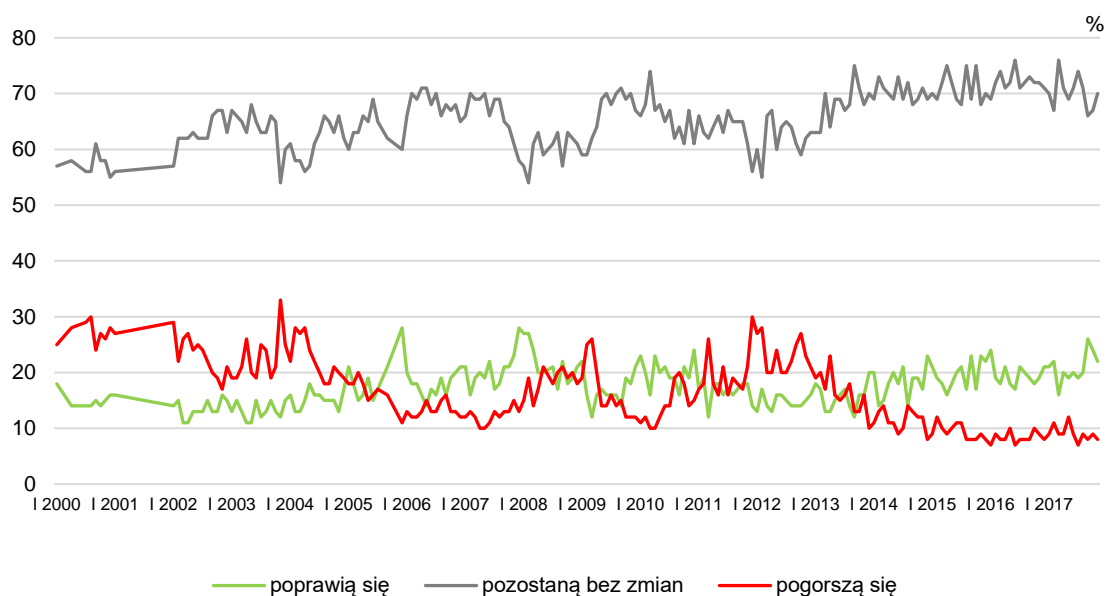
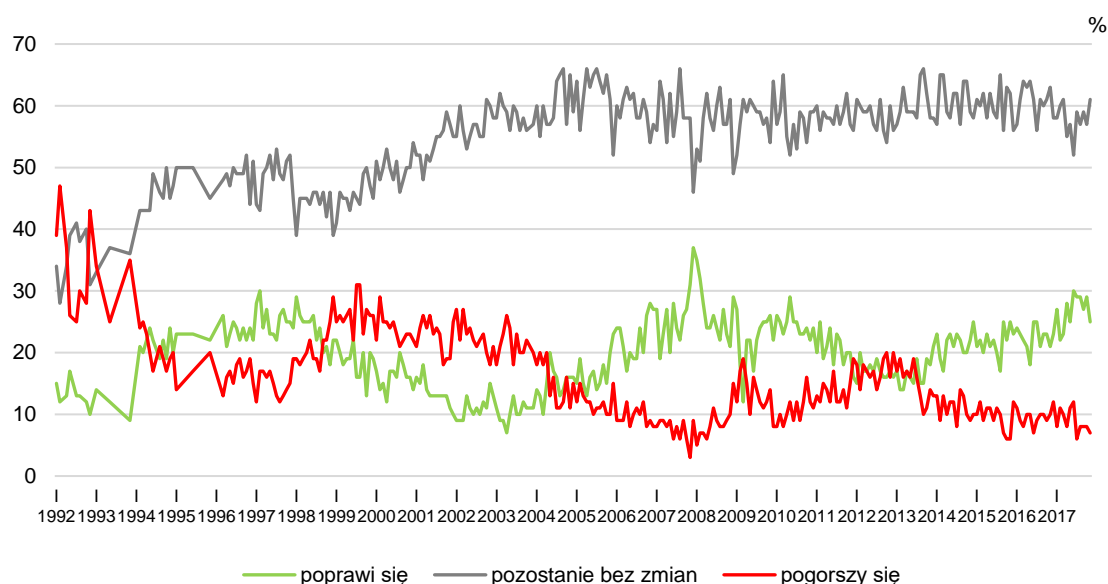

TABELA 11

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
– poprawią się	19	21	21	22	16	20	19	20	19	20	26	24	22
– pozostaną bez zmian	72	71	70	67	76	71	69	71	74	71	66	67	70
– pogorszą się	9	8	9	11	9	9	12	9	7	9	8	9	8

W porównaniu do października mniejsza część respondentów spodziewa się poprawy **sytuacji w swoim zakładzie pracy** (25%, spadek o 4 punkty procentowe), większa przewiduje, że nie ulegnie ona istotnej zmianie (61%, wzrost o 4 punkty), natomiast 7% badanych uważa, że sytuacja w ich zakładzie pracy pogorszy się (zob. tabelę aneksową 10).

RYS. 12. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy*:

* Odpowiedzi respondentów aktywnych zawodowo. Pominęto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 12

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
N*	544	603	574	525	538	595	550	554	521	547	529	514	545
	w procentach												
– poprawi się	21	23	27	22	23	28	25	30	29	29	27	29	25
– pozostanie bez zmian	63	58	58	60	61	55	57	52	59	57	59	57	61
– pogorszy się	10	12	8	11	10	8	11	12	6	8	8	8	7
Trudno powiedzieć	6	7	7	7	5	9	7	6	6	6	6	6	7

Wszystkie wskaźniki dotyczące przyszłości powiązane są z ocenami obecnej sytuacji. Badani, którzy źle oceniają obecną sytuację, znacznie częściej niż inni twierdzą, że nie nastąpi poprawa – sytuacja pozostanie bez zmian lub pogorszy się. Z kolei respondenci, którzy dobrze oceniają sytuację ogólną, polityczną i gospodarczą, w większości uważają, że w ciągu następnego roku jeszcze się ona poprawi. Osoby, które dobrze oceniają swój poziom życia, warunki materialne i warunki w swoim zakładzie pracy, najczęściej uważają, że w ciągu najbliższego roku pozostaną one na podobnym poziomie.

OCENA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY I BEZPIECZEŃSTWO ZATRUDNIENIA

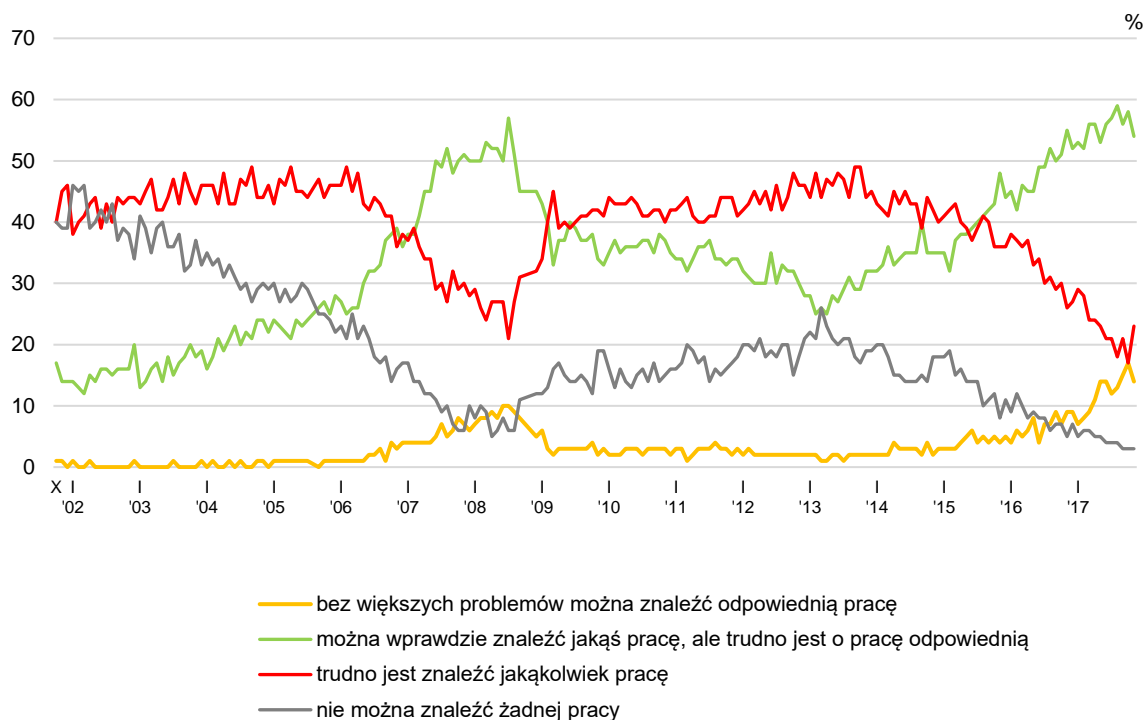
W listopadzie pogorszyły się oceny **sytuacji na lokalnych rynkach pracy**. Przybyło osób twierdzących, że w ich miejscowości trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę (z 17% do 23%). Ubyło z kolei badanych wyrażających przekonanie, że można znaleźć odpowiednią pracę (z 17% do 14%) lub pracę niespełniającą oczekiwań (z 58% do 54%). Niezmiennie tylko nieliczni (3%) sądzą, że znalezienie zatrudnienia jest zupełnie niemożliwe (zob. tabelę aneksową 11).

TABELA 13

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016		2017										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach												
– bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	9	9	7	8	9	11	14	14	12	13	15	17	14
– można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	55	52	53	52	56	56	53	56	57	59	56	58	54
– trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	26	27	29	28	24	24	23	21	21	18	21	17	23
– nie można znaleźć żadnej pracy	5	7	5	6	6	5	5	4	4	4	3	3	3
Trudno powiedzieć	5	5	6	5	6	5	5	5	6	6	5	5	6

CBOS

RYS. 13. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Sytuację na lokalnym rynku pracy nieco lepiej oceniają mężczyźni, niż kobiety. Opinię, że pracę można znaleźć bez kłopotów, relatywnie częściej wyrażają też młodszy badani, a także mieszkańcy większych miejscowości (zob. tabelę aneksową 11).

Poczucie zagrożenia bezrobociem nieco wzrosło w porównaniu z październikiem: obecnie 26% pracujących (miesiąc temu: 24%) liczy się z utratą pracy, zdecydowana większość zaś (72%, spadek o 2 punkty procentowe) jest raczej spokojna o swoje zatrudnienie (zob. tabelę aneksową 12).

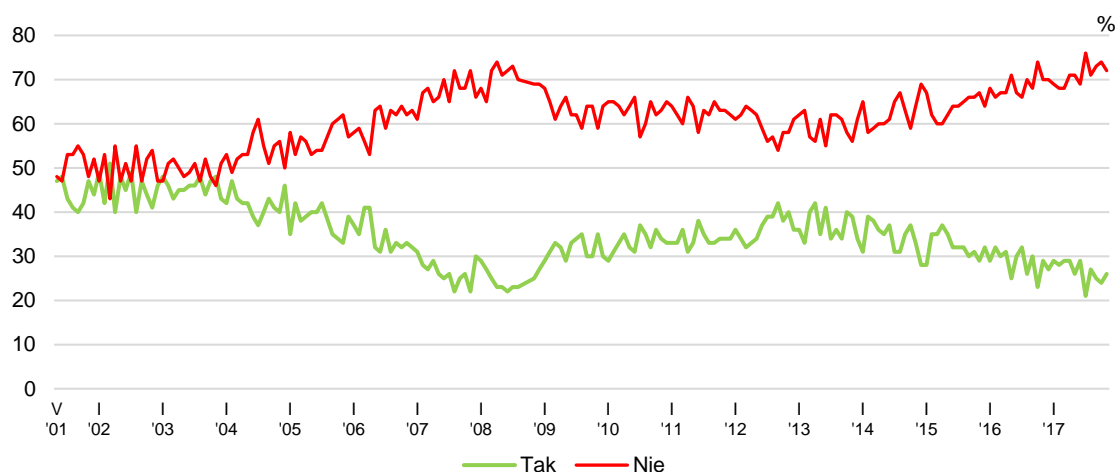
TABELA 14

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																									
	2016				2017																					
	XI (N=544)	XII (N=603)	I (N=575)	II (N=525)	III (N=538)	IV (N=595)	V (N=551)	VI (N=554)	VII (N=522)	VIII (N=546)	IX (N=530)	X (N=514)	XI (N=545)													
	w procentach																									
Bardzo poważnie się z tym liczę	4	29	5	27	4	29	5	28	5	29	4	29	3	26	5	29	4	21	4	27	4	25	4	24	5	26
Raczej tak	25		22		25		23		24		25		23		24		17		23		21		20		21	
Raczej nie	39		41		39		39		37		40		40		42		40		38		39		39		38	
Nie, to mało prawdopodobne	31	70		70		69		68		68		71		71		69		76		71		73		74	72	
Trudno powiedzieć	1	1	3	3	2	2	4	4	2	2	1	1	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

CBOS

RYS. 14. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?*

* Zsumowano odsetki odpowiedzi: „bardzo poważnie się z tym liczę” i „raczej się z tym liczę” (TAK) oraz „nie, to mało prawdopodobne” i „raczej nie” (NIE). Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Uwaga: Pytanie zadawano respondentom mającym pracę, łącznie z rolnikami i osobami pomagającymi w prowadzeniu gospodarstwa rolnego oraz pracującym na własny rachunek poza rolnictwem

W listopadzie nastąpiło zahamowanie tendencji wzrostowej nastrojów społecznych, którą obserwowaliśmy przez kilka ostatnich miesięcy. Ogólne oceny sytuacji w kraju, podobnie jak sytuacji politycznej i gospodarczej, nieco się pogorszyły w porównaniu z ubiegłym miesiącem. Pogorszyły się także prognozy na przyszłość. Trzeba jednak przypomnieć, że, pomimo tych spadków, w dłuższej perspektywie oceny sytuacji w Polsce wciąż pozostają bardzo wysokie.

Opracował

Antoni Głowacki